

ΑΡΧΑΙΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ ΠΑΡΟΥ: ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Ανδρέας Κεραμίδας
Διευθυντής - Συντονιστής του ΥΠ.Π.Ο.

Μελέτη του ΙΑΠΚ προτείνει την αξιοποίηση των λατομείων που έπαψαν να λειτουργούν ύστερα από 5000 χρόνια

Τα λατομεία μαρμάρου στο Μαράθι και στην τοποθεσία Λάκκοι, από όπου προέρχεται ο λυχνίτης, από τον οποίο κατασκευάστηκαν τα μεγαλύτερα γλυπτά αριστουργήματα της αρχαιότητας, για 5000 χρόνια περίπου που βρίσκονταν σε λειτουργία διαδραμάτισαν πρωταγωνιστικό ρόλο στη ζωή της Πάρου, του κυκλαδίτικου νησιού που βρίσκεται στο κέντρο του Αιγαίου.

Πρόκειται για τα γνωστά λατομεία, τα οποία τώρα, ύστερα από 80 περίπου χρόνια εγκατάλειψης, θα αναλάβουν και πάλι πρωταγωνιστικό ρόλο στη ζωή της Πάρου και του Αιγαίου γενικότερα, μετά τη μετατροπή τους, μαζί με τα υπάρχοντα σημαντικά κτήρια του 19ου αιώνα, σε κέντρο διεθνούς ακτινοβολίας με την ονομασία «Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού της Πάρου», το οποίο συγχρόνως, σε όλη την έκτασή του, θα είναι οικολογικό-γεωλογικό και αρχαιολογικό πάρκο.

Από την πρώτη χρήση του στην πρωτοκλαδική περίοδο (3η χιλιετία π.Χ.) ως την εποχή μας, το μάρμαρο της Πάρου υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, περιζήτητο υλικό από γλύπτες και αρχιτέκτονες. Κατά τον 6ο και τον 5ο π.Χ. αιώνα, την περίοδο δηλαδή της χρυσής ακμής του νησιού, από τα λατομεία της Πάρου γίνονταν εξόρυξη μαρμάρου τόσο για την κάλυψη των τοπικών αναγκών όσο και για την εξαγωγή του σε όλο τον κόσμο. Το νησί είχε πολλά λατομεία. Ωστόσο, το σπουδαιότερο ήταν αυτό που υπήρχε στο Μαραθί, εκεί όπου γίνονταν η εξόρυξη του περιφημου λυχνίτη.

Τον 19ο αι. μ.Χ. ιδρύθηκαν εταιρείες εμπορικής εκμετάλλευσης του παριανού μαρμάρου, με έδρα το Μαραθί. Το 1857 συστάθηκε από τον γνωστό αρχιτέκτονα του σχεδίου της πόλεως των Αθηνών Στάμ. Κλεάνθη «Η Εταιρεία των Μαρμάρων της Πάρου». Κάποια κτήρια στο Μαραθί ανήκουν στις εγκαταστάσεις της Γαλλικής Εταιρείας, της οποίας η δραστηριότητα είχε ξεκινήσει εκεί από το 1844. Όμως η σοβαρότερη προσπάθεια εκμετάλλευσης των μαρμάρων έγινε το 1878-79, όταν η Βελγική Εταιρεία ανήγειρε στο Μαραθί οικήματα και κλιβάνους και διανοίξε φρέατα, απασχολώντας για τη λειτουργία τους 600-800 εργάτες. Υπήρχε ειδική γραμμή που χρησίμευε για τη μεταφορά με βαγονάκια των όγκων μαρμάρου από το Μαραθί στην Παροικιά, όπου είχε ανεγερθεί κοπτήριο μαρμάρων.

Το νεοσύστατο Ινστιτούτο Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλάδων (Ι.Α.Π.Κ.) παρουσίασε το Σάββατο 12.02.2000, σε ειδική εκδήλωση στην αίθουσα του πολιτιστικού συλλόγου «Αρχιλοχος», την πρόταση - οικονομοτεχνική μελέτη του Διευθυντή-Συντονιστή του ΥΠ.Π.Ο. κ. Α. Κεραμίδα για

την μετατροπή του χώρου σε πολιτιστικό κέντρο. Το σχετικό ψήφισμα, που είχε εγκριθεί από ομάδα κορυφαίων Ελλήνων και ξένων αρχαιολόγων και άλλων επιστημόνων στη διάρκεια του Α' Διεθνούς Συνεδρίου «Παρία Λίθος» που έλαβε χώρα στην Πάρο το 1997, ενώ περιείχε έκκληση για τη σωτηρία των λατομείων και την ανωτέρω εισήγηση για τη μετατροπή του χώρου Μαραθί - Λάκκοι σε αρχαιολογικό-γεωλογικό-οικολογικό πάρκο και τη στέγαση, ύστερα από μετατροπή των κτιρίων του 19ου αιώνα, Διεθνούς Πολιτιστικού Κέντρου.

Η μελέτη φέρει τον γενικό τίτλο «Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού του Αιγαίου». Η διάρθρωση της αφορά δύο σημαντικά θέματα: την ενοποίηση δύο ξεχωριστών αρχαιολογικών χώρων. Ο πρώτος στη θέση Λάκκοι, όπου υπάρχουν τα Λατομεία ανοιχτής εξόρυξης, και ο δεύτερος στη θέση Μαραθί, όπου υπάρχουν οι υπόγειες στοές εξόρυξης και, στην κοιλιά, τα κτήρια του 19ου αιώνα.

Η σύλληψη για τη δημιουργία του Κέντρου Τέχνης και Πολιτισμού του Αιγαίου έλαβε τη μορφή ολοκληρωμένης οικονομοτεχνικής εκθεσης από τον κ. Α. Κεραμίδα. Η μελέτη εκπονήθηκε ως δωρεά προς το Ι.Α.Π.Κ. σε συνεννόηση με το Δήμο Πάρου και τον πολιτιστικό σύλλογο «Αρχιλοχος» της Πάρου.

Η πρόταση για την ενοποίηση αυτών των δύο αρχαιολογικών χώρων θα συμβάλει στη δημιουργία μεγάλου αρχαιολογικού-γεωλογικού-οικολογικού πάρκου, με στόχο την ανάδειξη των λατομείων, τη διαφύλαξη του νησιωτικού χαρακτήρα στο παρεμβαλλόμενο χωριό Μαραθί –που επιπίπτει μέσα στα όρια του χώρου– και στη δημιουργία μονοπατιών, προκαθορισμένων δια-

δρομών και ειδικών σταθμών Ξεκούρασης των επισκεπτών. Προβλέπεται επίσης ο εμπλουτισμός του πρασίνου με τη δένδροφύτευση του χώρου και την προσθήκη φυτών που επιχωριάζουν στην Πάρο. Για την ανάδειξη των υπογείων σπηλαίων στο Μαράθι, η τοπική Εφορεία Αρχαιοτήτων (ΚΑ' ΕΠΚΑ) έχει ήδη δρομολογήσει τις ανάλογες διαδικασίες, ενώ για τα λατομεία ανοιχτής εξόρυξης στη θέση Λάκκοι προβλέπεται η απομάκρυνση του σκουπίδοτοπου και ο ευπρεπισμός του χώρου, χωρίς να επέλθει διατάραξη των στρωμάτων λατίτης, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των αρχαίων μνημειακών συνόλων.

Το Διεθνές Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού του Αιγαίου θα έχει την έδρα του στα υπάρχοντα βιομηχανικά κτήρια, όταν αυτά αποκατασταθούν με πιστή αναπαραγωγή των μορφολογικών και κατασκευαστικών στοιχείων τους. Τα κτήρια αυτά θα διαμορφωθούν κατάλληλα ώστε να στεγάσουν το Κέντρο που θα περιλαμβάνει:

- Μουσείο των Λατομείων της Πάρου, με έκθεση προπλασμάτων για τον τρόπο της υπόγειας και επιφανειακής εξόρυξης, της μεταφοράς και της επεξεργασίας του μαρμάρου από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Στο ίδιο κτήριο θα υπάρχει έκθεση όλων των δειγμάτων μαρμάρου της Πάρου, του ελληνικού χώρου γενικότερα και του υπόλοιπου κόσμου, όπως και αίθουσα προβολής και οπτικοακουστικών μέσων.
- Βιβλιοθήκη και Τράπεζα βιβλιογραφικών πληροφοριών για το μάρμαρο, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Στο ίδιο κτήριο, έκθεση αντιγράφων, εκμαγείων των αριστουργημάτων των αρχαίων έργων καθώς και έκθεση γλυπτών γνωστών δημιουργών του 19ου-20ού αιώνα, και τέλος εκθεσιακό κέντρο για νέους καλλιτέχνες και ξενώνας.
- Συνεδριακό κέντρο, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων και αναψυκτήριο.
- Μεταλλικό κοίλο ανοιχτό θέατρο (αναστρέψιμης κατασκευής) για θερινές παραστάσεις στον περιβάλλοντα χώρο.
- Γραφεία παραρτημάτων διεθνών οργανισμών, σχετικών με την έρευνα και την προστασία των αρχαιοτήτων (UNESCO κ.λπ.).
- Εκτός του χώρου, και κοντά στην είσοδο, θα υπάρχει σταθμός αυτοκινήτων, ελικοδρόμιο και χώρος για εκθέσεις Αγροτουρισμού.

Τους καλοκαιρινούς μήνες, πέραν των ανωτέρω, θα πραγματοποιούνται κύκλοι μαθημάτων και σεμινάρια για όλα τα πανεπιστήμια του κόσμου (αμερικανικά, ευρωπαϊκά κ.λπ.), για τους κλάδους των καλλιτεχνών, αρχαιολόγων, γεωλόγων, αρχιτεκτόνων, ιστορικών τέχνης κ.ά.

Τέλος, για το ευρύτερο κοινό θα υπάρχουν χώροι πώλησης ειδών σχετικών με τον τόπο (βιντεοκασέτες, εκμαγεία κ.λπ.), αναψυκτήρια, εστιατόρια κ.λπ.

Με τον τρόπο αυτόν το Κέντρο θα συμβάλει:

- Στην προβολή και διάδοση του ελληνικού πολιτισμού σε παγκόσμια κλίμακα.
- Στην προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και στην ενίσχυση της πολιτιστικής και οικονομικής αποκέντρωσης.
- Στην απασχόληση μόνιμου και έκτακτου προσωπικού, όπως και στην ανάπτυξη σειράς άλλων ελεύθερων επαγγελμάτων.
- Όλο το παραπάνω πρόγραμμα θα αποτελέσει διακριτική εφαρμογή, με γνώμονα την ταύχρονη ανάπτυξη των σύγχρονων δραστηριοτήτων αλλά και τη σωστή προβολή των αρχαίων, σε όλες τις σχετικές επιστημονικές προεκτάσεις που μελετώνται σήμερα.

Κατ' αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθεί αρμονική σχέση των εμπειριών του παρελθόντος, των αναγκών του παρόντος και των προοπτικών του μέλλοντος.

Όσον αφορά τη χρηματοδότηση του έργου, ύψους 2 δις. δρχ. περίπου, αυτή θα καλυφθεί από τα κοινοτικά κονδύλια που προορίζονται για την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης κατά την περίοδο 2000-2006.